

Posudek doktorské disertační práce

Jaromír Soukup: Britové v Porýní. Příspěvek ke studiu britské okupace Kolínské zóny v letech 1918–1926. Praha 2008, 220 stran.

Okupace Porýní ozbrojenými silami vítězných dohodových mocností (Francie, Velké Británie a Belgie) po první světové válce byla jedním z mnoha neblahých důsledků „kartaginského“ míru, vnučeného Versailleskou mírovou smlouvou poraženému Německu především zásluhou Francie, která, pravda, slepě a marně doufala, že se jí tvrdými opatřeními podaří nadobro odstranit „německou hrozbu“. Stanovisko Británie na mírové konferenci, do značné míry ovlivněné výsledkem voleb na podzim 1918, nejednou přineslo podporu radikálním přístupům Francie. Londýn ovšem poměrně velmi brzy začal v německé záležitosti uplatňovat poněkud racionálnější, pragmatičtější a dlužno říci i smířlivější politiku vůči poraženému Německu, což se samozřejmě odrazilo i v britských přístupech v Kolínské zóně, což platí prakticky pro celé období britské okupace v letech 1918–1926.

Autor logicky a správně rozvrhl svou práci do čtyř kapitol, jejichž časové a věcné vymezení odpovídá mezníkům ve vývoji britské okupační politiky v Kolínské zóně. První kapitola (*Počáteční fáze britské okupace Porýní, 1918–1920*), jak název napovídá, prezentuje a analyzuje hlavní problémy britské okupační správy de facto v prvních dvou letech okupace. V tomto případě je velmi pozoruhodné a přínosné Soukupovo hodnocení některých zásadních problémů, jako například otázky zřízení kontrolních komisí, vzniku

separatistického hnutí či prezentace takřikajíc každodenního života v Brity okupované zóně. Druhá kapitola (*Od ratifikace mírové smlouvy k rúrské krizi, 1920–1923*) přináší hodnocení britské reakce na francouzskou rasantní politiku v Porýní a Porúří na začátku roku 1920, autor uvádí nové podstatné poznatky o britské okupační politice v období Kappova puče, kritické a věcné je jeho hodnocení Francouzi živených separatistických snah (Smeetsovy aktivity). Nepochybně nejpozoruhodnější poznatky, hodnocení a závěry přináší třetí kapitola (*Britská okupační zóna a rúrská krize, 1923–1924*), v níž Soukup věcně, střídavě a s ohledem na některá jednostranná stanoviska i odvážně hodnotí britskou praxi v Kolínské zóně a de facto vůbec ve vztahu britské politiky k Německu v této fázi. Jak známo, francouzsko-belgická okupace Porúří v roce 1923, založená na francouzské falešné absolutizaci a zneužití vcelku marginálního problému (dodávky dřeva, resp. telegrafních sloupů a trámů v rámci plnění reparační povinnosti), měla velmi kontraproduktivní důsledky zcela v rozporu s očekávanými Paříže, vedla k hluboké mezinárodní krizi, zhroucení německé měny a konec konců i k oslabení mezinárodní pozice Francie. Autorova prezentace britské politiky v Kolínské zóně za této zcela mimořádné situace je bezesporu zdařilá, velmi realistické je jeho hodnocení porýnského separatismu i podpory, již mu poskytovala Francie. Poslední kapitola (*Od Dawesova plánu k odchodu britské okupační armády z Kolínské zóny, duben 1924–leden 1926*) hodnotí vývoj situace od stabilizace situace po přijetí Dawesova plánu, přes uzavření Rýnského garančního paktu až do ledna 1926, kdy okupace skončila a britské síly zónu opustily. V této době autor zaznamenává vzrůst německého sebevědomí, což se

samozejmě odrazilo i v chování obyvatel vůči vojákům Britské rýnské armády. Vcelku nepřekvapí, že autor celkově hodnotí povahu a průběh britské okupace příznivě, především ve srovnání s francouzskými přístupy a praxí.

Jaromír Soukup se rozhodl pro zkoumání tématu, jemuž naše historiografie doposud prakticky nevěnovala podstatnější pozornost. Ostatně i v rámci tehdejší britské zahraniční politiky byla otázka britské okupační praxe v Německu poněkud ve stínu problémů, alespoň z pohledu Londýna, pro impérium důležitějších (irská otázka, situace v Indii). Přesto nelze říci, že by šlo o problém okrajový, spíše naopak. Autor zřetelně prokazuje, nakolik byla britská politika odlišná od politiky Paříže, v čem spočívalo jádro problému vzájemných vztahů Francie a Británie a jaké důsledky měl vývoj z první poloviny 20. let pro další údobí. Velkým pozitivem, které si zasluhuje patřičného ocenění, je rozsah pramenného nepublikovaného materiálu, s nímž autor pracoval. Také vydané prameny vytěžil pozoruhodným způsobem. Pokud jde o odbornou literaturu, lze vcelku bez nadsázky říci, že Soukupově pozornosti neunikl žádný titul základního významu. Práce je napsána velmi čtivě, určitě by si zasloužila vydání. Na závěr mohu s potěšením konstatovat, že Jaromír Soukup nesporně vyhověl všem požadavkům kladeným na doktorské disertace v oboru historie/obecné dějiny, proto jeho práci doporučuji k obhajobě.

V Hostivici, 24. srpna 2008



Prof. PhDr. Aleš Skřivan, CSc.

Ústav světových dějin FF UK